

структури комунікативного простору відкриває горизонти подальших наукових досліджень.

Література

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф.С. Бацевич. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 375 с.
2. Гавра Д.П. Основы теории коммуникации. 1-е изд. / Д.П. Гавра. — СПб.: Питер, 2011. — 288 с.
3. Лотман Ю.М. Лекции по структурной поэтике // Ю.М. Лотман и Тартуско-Московская семиотическая школа. — М.: Гнозис, 1994. — 560 с.
4. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація: навч. посіб. / В.М. Манакін. — К.: ВЦ «Академія», 2012. — 288 с.
5. Поцепцов Г.Г. Теорія комунікації / Г.Г. Поцепцов — К.: ВЦ «Київський університет», 1999. — 308 с.
6. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О.В. Яшенкова. — К.: ВЦ «Академія», 2010. — 312 с.
7. Grosse E. (1976) Text und Kommunikation. Eine linguistische Einführung in die Funktionen der Texte. Kohlhammer, Stuttgart, Berlin, Köhln, Mainz.
8. Kumbier, D. Schulz von Thun, F. (2006): Interkulturelle Kommunikation aus kommunikations-psychologischer Perspektive. In: Interkulturelle Kommunikation: Methoden, Modelle, Beispiele. — S. 9—27.
9. Martin, Hans-Jürgen (2001): Rechtschreibung und Rechtschreibreform. Einfaches Kommunikationsmodell. <http://www.schriftdeutsch.de/orth-li2.htm>
10. Rundnagel, Regine (2000): Definition von Kommunikation. http://141.90.2.11/ergo-online/ergo_frame1.html
11. Thun, F. Schulz (1981): Miteinander reden: Störungen und Klärungen. Psychologie der zwischenmenschlichen Kommunikation. Rowohlt, Reinbek.
12. Welte, Werner (1995): Sprache, Sprachwissen und Sprachwissenschaft: Eine Einführung. Frankfurt am Main: Berlin; New York; Paris; Wien: Lang.

Деяк М.Ю.

викладач кафедри іноземних мов фінансово-економічного факультету

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ФАХІВЦІВ

Анотація. Забезпечення конкурентоспроможності українських економістів потребує вільного опанування ними фахової іноземної мови. Викладання економічної англійської у ВНЗ відбувається із застосуванням інноваційних методів інтерактивного навчання, студент-

центрованого навчання, використання Інтернет-платформ, ділових ігор та проєктивних методик. У статті визначено основні види, форми та методи запровадження інноваційних технологій, принципи навчання. Автором описані основні переваги та недоліки запровадження інноваційних методів.

Ключові слова: економісти, фахова англійська мова, інноваційні методи, студентоцентризм, інтерактивні методи, проєкти, взаємодія.

Abstract. *Teaching economical students so that they could be successfully employed at the world labour market requires for knowledge of the professional English. Teaching economical English includes the most up-to-date interactive teaching methods, student-centered learning, using the Internet platform, roleplays and project methods. The article defines basic kinds, forms and methods of the newest, innovation educational technologies. The author describes main advantages and disadvantages of the up-to-date methods.*

Key words: *economical students, professionally aimed English, the innovation methods, student-centered education, interactive methods, projects, interaction.*

Постановка проблеми. Знання іноземної мови, зокрема англійської, є однією із вимог ОКК до фахівця, які забезпечують його конкурентоспроможність не тільки на українському, але й на світовому ринку праці. Високий попит на економічні спеціальності вимагає від студентів економічних спеціальностей досконалого знання якнайменш однієї (англійської) фахової іноземної мови або й двох мов. Завданням ВНЗ є забезпечити вивчення студентом іноземної мови на такому рівні, аби по закінченню навчання він міг одразу вільно спілкуватися на професійні теми за кордоном. Це зумовлює необхідність навчання студентів за новими технологіями, запровадження студент-центрованого навчання, інтерактивності викладання, новітніх Інтернет-технологій, навчання за останніми методиками, що і є темою нашого дослідження — *шляхи та методи запровадження інноваційних технологій навчання студентів-економістів фахової англійської мови у контексті підвищення конкурентоспроможності українських фахівців.*

Мета дослідження — визначити поняття «інноваційних технологій» у навчанні студентів-економістів фахової англійської мови, проаналізувавши педагогічні джерела та власний досвід автора, визначити основні форми, види, методи навчання за даними технологіями, практично обґрунтувати доцільність новітніх методів, а також порівняти новітні запропоновані методи з традиційними та обрати оптимальне поєднання методик для досягнення високого рівня знань студентів.

Аналіз літератури. В Україні інноваційна діяльність зумовлена проєктом Концепції державної інноваційної політики (1997) та Положенням «Про порядок здійснення інноваційної діяльності у системі освіти» (1999) [2]. Проблему фахового навчання студентів економічних спеціальностей досліджували численні вітчизняні педагоги: С. Бондар [1], Н. Сура [6], О. Тарнопольський [7]. Власне новітні методики були досліджені О. Тарнопольським [7], О. Огурцовою [5], Є. Мірошніченко [4], І. Оршин [3] та іншими. Поняття «інноваційні технології навчання» визначається як «оригінальні, новаторські засоби навчання для вирішення нових завдань у підготовці фахівців» [5]. Переважна більшість авторів пристає до думки, що система вищої освіти економістів потребує змін, і власне

навчання фахової англійської мови повинно включати інноваційні тенденції. Так, О. Тарнопольський пропонує оптимізувати вивчення англійської мови, застосовуючи наскрізну гру в бізнес [7], О. Огурцова — шляхом занурення в англійське середовище [5], Є Мірошніченко — шляхом створення портфелю кейсів з дисципліни [4]. Р. Гришкова вважає головною метою вивчення англійської мови міжкультурну взаємодію та пропонує вивчати фахову мову шляхом повної комунікативної взаємодії [2]. І. Оришин підтримує інтерактивність методик викладання та пропонує акцентувати зміст навчання саме на діалогічному мовленні студентів [3]. Н. Сура вважає, що комп'ютерні технології зумовлюють не лише активізацію пізнавальної діяльності студентів, але і сприяють напрацюванню фахових навичок студентів при вивченні філологічної дисципліни [6]. Також актуальним є питання вивчення іноземних мов он-лайн, із застосуванням мережі Інтернет, або створення власної університетської освітньої мережі із обмеженим доступом, створення соціальної групи, яка б відповідала студентській групі, або відповідна взаємодія викладача зі студентами в рамках роботи групи. Отже, в цілому, більшість авторів цілком позитивно сприймає інноваційні методи викладання та розробляє методику їх застосування при навчанні студентів. Аналіз літератури не виявив негативних відгуків щодо інноваційних методів при навчанні студентів-економістів.

Виклад основного матеріалу. Навчання студентів-економістів фахової англійської мови включає наступні елементи: навчання фахової лексики з граматичними особливостями побудови фраз та відповідно монологічного та діалогічного говоріння, навчання фахового письма, навчання аудіювання. Навчання фахової англійської мови потребує певної бази зі спеціальності рідною мовою, відтак, необхідні відповідність тем, які студенти вивчають на заняттях англійської мови, темам, які вже були вивчені ними на економічних дисциплінах. Інноваційність навчання економічної англійської зумовлена високими стандартами професійної освіти. Однією з інновацій є імпліцитна персоналізація, коли студенти вивчають професійну лексику, застосовуючи її у непрофесійному спілкуванні [1]. У цілому, мінімально студенти повинні опанувати 1500-2000 лексичних одиниць для можливості професійного спілкування іноземною мовою. Ці ЛО включають як терміни, семантика яких відтворюється в українській мові (які звучать майже однаково як українською, так і англійською, і відтак є легшими для запам'ятовування), так і терміни, семантика яких є докорінно відмінною від української. Для швидшого опанування власне лексики пропонується інтегроване вивчення термінології із застосуванням інтерактивних технологій та активізації пізнавальної діяльності студентів. Інноваційні технології включають метод проектів, метод кейсів, ділову імітацію, Інтернет-навчання для покращення навчання фахових предметів, зокрема економічної англійської.

Аналіз публікацій та особистий досвід автора дозволив визначити наступні засади запровадження інноваційних технологій навчання економічної англійської студентів-економістів:

1. Форма навчання — групова, робота в малих групах, індивідуальна робота зі студентами. Груповою роботою є виклад нового матеріалу (із застосуванням

інтерактиву), лекція, бесіда, дискусія, загальногруповий проект. Так, викладач вводить нові ЛО з економічної теми, обговорюючи їх з усією групою, спонукаючи всіх членів групи до роботи. Можлива співпраця між декількома академічними групами, конкуренція за оцінки, проведення конкурсів та змагань, якнайменш — змагання за рейтинговий бал за тему (конкуренція між «бізнес-командами»). Робота в малих групах (3-5 осіб) вважається оптимальним видом роботи, так як викладач має достатньо часу, аби приділити кожному. Так, викладач при вивченні лексичної теми може розділити академічну групу на декілька підгруп та дати їм завдання (підготувати доповідь, провести дослідження, підготувати завдання, презентацію з теми) та відповідно порівняти отримані результати. Розподіл групи на підгрупи можливий за інтересами чи за підрівнями знань. При індивідуальній роботі кожний студент отримує власне завдання, яке опрацьовує. Цікавим є варіант асиміляції індивідуальної та роботи у малих групах, коли кожний студент отримує власне завдання, але загальна презентація створеного відбувається у малій підгрупі.

2. Вид навчання — демократичне, студент-центроване навчання. Класична модель навчання «викладач-студент», у якій викладач повністю керує навчальним процесом, була змінена студент-центрованою моделлю, де все навчання підпорядковується вимогам студентів. Дана модель є відносно новою для України, та вимагає академічної зрілості від студентів, зокрема її важко запроваджувати на перших курсах, коли колишні підлітки з несформованим «я-уявленням» не можуть визначити, вивчення яких тем є пріоритетним, а яких — ні. Але загальна тенденція вивчення певної тематики повинна бути зумовленою потребами студентів, що особливо яскраво може проявлятися при навчанні магістрів та аспірантів. Окрім цього, демократичне студент-центроване навчання готує майбутніх економістів до взаємодії в команді, групі.

3. Оптимальні інноваційні методи навчання — використання Інтернет-платформи для вивчення економічної англійської, робота з економічними телеканалами, ведення власного економічного блогу студентами, проведення конференцій з економічної тематики, відтворення міжнародних економічних конференцій, проведення дискусій та диспутів, проведення ділових ігор, бізнес-економічних ігор, проведення дослідження та презентація результатів дослідження, присвяченого економіці, в межах загального проекту. Новітні методи представляють навчання через дію, студенти вивчають практичні аспекти економічних явищ англійською мовою та отримують навички вирішення фахових ситуацій. Ведення чату, присвяченого останнім економічним подіям (наприклад, коливанню курсу валюти, англійською мовою), сприяє активізації пізнавальної діяльності.

Методи інноваційного навчання можливо структурувати на наступні категорії: структурно-логічні технології (брейн-ринг, конференція), інтеграційні технології (підготовка міжпредметного проекту), професійно-ділові технології (кейси, ділова гра), тренінгові технології (економічний тренінг) та інформаційно-комп'ютерні технології (використання соціальних мереж для вивчення економіки англійською).

Власне проектна робота є інноваційним методом, який нещодавно почали використовувати у ВНЗ. Сутність проектного методу полягає в тому, що згідно з визначеною тематикою мікро- чи макроекономіки студенти досліджують конкретну тему. Це може бути статистичне дослідження, порівняльна характеристика, аналіз літературних джерел, виявлення загальних тенденцій та закономірностей, складання власного бізнес-плану тощо. Наприкінці роботи студенти презентують результати проектної роботи у письмовому чи усному вигляді англійською мовою. Проектна робота охоплює як індивідуальну роботу, коли кожний студент отримує власне завдання, так і роботу у малих підгрупах, коли результати роботи презентує визначений сектор. Окрім вищезазначених методів, велике значення має робота з автентичними текстами фахового економічного спрямування англійською мовою, що включає роботу з друкованими виданнями, роботу в Інтернеті, роботу з телеканалами та відеороликами провідних економічних компаній. Викладання економічної англійської носіями мови-фахівцями в галузі порушує питання необхідності залучення іноземних викладачів до роботи в українських ВНЗ або ж тривалого стажування вітчизняних викладачів за кордоном.

Спираючись на аналіз літератури та особистий досвід, автором було визначено наступні принципи запровадження інноваційних методів навчання економічної англійської: принцип комунікативності; принцип доступності інформації; принцип систематичності навчання; принцип індивідуального підходу до студентів; принцип рівності оцінювання; принцип активності студентів; принципи наочності та ґрунтовності; принцип зв'язку з іншими фаховими дисциплінами. Щодо критеріїв оцінювання ефективності інноваційних методів викладання економічної англійської, варто зазначити наступні критерії: критерій новизни (коли метод не є старішим за 20 років), критерій оптимальності (коли використаний метод є оптимальним за зазначених умов), та власне критерій високої результативності, що зумовлений високою академічною успішністю студентів внаслідок запровадження методу. Основними перевагами запровадження новітніх, інноваційних методів навчання є розвиток творчої особистості та навчання студентів новим моделям поведінки, в тому числі при професійній взаємодії, а також активізація пізнавальної діяльності, розвиток мислення та пам'яті, утворення стійких асоціативних зв'язків, навчання соціальній взаємодії та роботі в команді, виявлення лідерських якостей. Інноваційні технології внаслідок їх нестандартності сприяють активізації пізнавальної діяльності студентів, покращенню результатів навчання. Інтерактивність інноваційних методів зумовлює розвиток монологічного та діалогічного мовлення студентів. Навчання іноземної мови вимагає інтерактивності та активної участі у проведенні брейн-рингів, круглих столів, інтерактивних ігор, моделюванні економічних форумів, засіданні менеджерів та економістів.

Основними недоліками запровадження новітніх, інноваційних методів навчання є психологічна неготовність та опір запровадженню технологій як з боку викладачів, так і студентів. Викладачі ВНЗ, які звикли працювати за традиційною

авторитарною методикою, не сприймають новітні методи, партнерську взаємодію студента та викладача, також часто виникають труднощі у зв'язку з необхідністю для викладачів навчатися роботі з технічними засобами, Інтернетом, роботі в соціальних мережах, які через власні психологічні бар'єри викладачі не сприймають, відтак, повністю гальмують роботу. Студенти, особливо з периферії, які звикли до авторитарного викладання у школі, опираються партнерській моделі взаємодії, так як не хочуть брати відповідальність та самостійно приймати рішення. Також потрібно зазначити, що всі перелічені інтерактивні методи потребують певної лінгвістичної бази у студентів, адже проведення інтерактивних занять у групах елементарного рівня, де студенти погано читають та мають лексичний запас в 200-300 слів, ускладнює запровадження технологій.

Висновки. Забезпечення конкурентоспроможності українських економістів у світі зумовлює необхідність вивчення ними англійської мови. Навчання англійської мови із використанням новітніх методів викладання (проективної методики, методу кейсів, інтерактивних методів, методу повного занурення, застосування Інтернет-технологій та соціальних мереж, комп'ютерне навчання) сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів та покращенню успішності. Форми роботи при запровадженні новітніх методів – фронтальна, групова, індивідуальна. Вид навчання — демократичне, студент-центроване навчання. Принципи даного навчання — доступність, системність, рівне оцінювання, наочність та ґрунтовність. Вважаємо за доцільне проведення емпіричного дослідження ефективності застосування новітніх методів порівняно з класичним навчанням протягом 2 років.

Література

1. Боднар С.В. Навчання студентів економічних спеціальностей професійно орієнтованому англійськомовному спілкуванню засобами проективної методики / С.В. Боднар // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, 2011. — №3. — С. 81–84.
2. Гришкова Р.О. Англійськомовна підготовка студентів нефілологічних спеціальностей до міжкультурної взаємодії / Р.О. Гришкова // Наукові праці ЧДУ імені Петра Могили. Серія: Педагогіка. — 2009. — Випуск 95. — Том 108. — С. 129–134.
3. Мірошніченко Е.В. Навчання професійної лексики студентів-економістів під час усномовленнєвого спілкування в непрофесійних сферах комунікації / Е.В. Мірошніченко // Автореф. дис. канд. пед. наук: К., 1996. — 23 с.
4. Огурцова О.Л. Навчання майбутніх економістів ділової англійської мови з використанням інтернет-ресурсу. / О.Л. Огурцова // Автореферат дис. на здобуття ступеня канд. педагогічних наук, спец. 13.00.02 — теорія та методика навчання: германські мови. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, К.: КПІ, 2012.
5. Оришин І.С., Цубова О.Л. Навчання студентів-економістів діалогічному англійському мовленню / І.С. Оришин, О.Л. Цубова // Електронне джерело, режим

доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/22881/1/57-389-393.pdf>

6. Сура Н.А. Навчання студентів університету професійно орієнтованому на спілкування іноземною мовою /Н.А. Сура// — Луганськ: Вид-во Східноукраїнського НУ ім. В. Даля, 2008. — 126 с.

7. Тарнопольський О.Б. Ділові проекти (Business projects): підруч. [для студентів вищих закладів освіти та факультетів економічного профілю. Книга для студента та робочий зошит] / О.Б. Тарнопольський, С.П. Кожушко та інші // — К.: ІНКОС, 2002. — 280 с.

Дьолог О.С.

кандидат філологічних наук, доцент

доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У МЕЖАХ НОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Анотація.** Стаття присвячена питанню особистісно-орієнтованого підходу до навчання української мови як іноземної. Розглядаються основні підходи, пов'язані з особистісно-орієнтованою технологією навчання української мови іноземних студентів. Даються положення, у яких сформульовані головні ідеї педагогіки співробітництва. Особистісно-орієнтований підхід розглядається як одна з категорій інноваційних технологій навчання.*

***Ключові слова:** особистісно-орієнтований підхід, методика навчання, українська мова як іноземна, інноваційні технології навчання, педагогіка співробітництва.*

***Abstract.** This article is about personality oriented studies of study of Ukrainian language as a foreign language. Will be considered the main ways of personality oriented studies of Ukrainian language for foreign students. Will be added information about main ideas of pedagogy of cooperation. Personality oriented studies is taken as one of category of innovations technologies of study.*

***Key words:** personality oriented studies, methodology of studying, Ukrainian language as a foreign language, innovations technologies of study, pedagogy of cooperation.*

Сучасна освіта є однією із найбільш змінних сфер діяльності людини. Проте ці зміни неможливі без інновацій, без нових інформаційних і освітніх технологій. Тенденції вдосконалення системи професійної підготовки майбутніх фахівців у вищому навчальному закладі пов'язані, перш за все, з використанням інноваційних освітніх технологій (ігрових, комунікаційних, інформаційних тощо), які дозволяють забезпечити професійний вибір операційного впливу у процесі взаємодії викладача і студента з метою максимального розвитку особистості як суб'єкта, що гармонійно поєднує свободу особистісного прояву і соціально-культурні цінності та норми.

Сьогодні існує чимало методик, спрямованих на всебічний розвиток особистості, проте чи не найпопулярнішою є технологія особистісно-орієнтованого навчання. Розробка теорії такого навчання розпочалася наприкінці ХХ століття. На сьогодні найбільш відомими є розробки у цій галузі